

„MAN SUNKU SKAITYTI!“

Pasakoja dešimtos klasės mokinys Justas:

„Kai pažiūriu į lentoje parašytą žodį, negaliu jo greitai perskaityti – išsilaksto raidės. Turiu labai sukaupti dėmesį, tačiau ir tada ne visada pavyksta. Mokytojai niekada neprašo, kad aš paskaityčiau iš vadovėlio. Jie žino, kad skaitysiu klysdamas ir labai ilgai. Namuose man padeda visa šeima: mama, tėtis arba sesė perskaito tekstus, ilgesnes užduotis, paaiškina man nesuprantamus žodžius.

Dažnai pagalvoju, kad esu visiškai nevykęs!“

KAS YRA SKAITYMO SUTRIKIMAS?

Skaitymo sutrikimas dažniausiai yra paveldimas. Priežastys glūdi smegenyse, kai skaitant aktyvesnis būna ne kairysis, kaip įprastai, o dešinysis smegenų pusrutulis.

***Skaitymo sutrikimas** - kai sunku susieti garsą su raide, jungti raides į žodžius, greitai, sklandžiai bei taisyklingai perskaityti žodžius.*

Vaikai, kurie neturi regos ir klausos pažeidimų, būdami pakankamo intelekto bei amžiaus, įdėdami daug pastangų, labai sunkiai mokosi arba negali išmolti skaityti. Tai jiems tampa ilgalaikiu iššūkiu. Vaikai negali įveikti savo sunkumų be papildomos (specialistų, tėvų) pagalbos.

Tai - mokymosi sutrikimas, kuris lydi žmogų visą gyvenimą, tačiau logopedų ar specialiųjų pedagogų pagalba galima išmolti naujų skaitymo strategijų ir „apeiti“ sunkumus. Pritaikius tinkamus būdus galima visai gerai skaityti.

Skaitymo sunkumai dažniausiai pasireiškia kartu su rašymo sutrikimu.

Kartais skaitymo įgūdžiai yra tiesiog prarandami (liga, nelaimingas atsitikimas, trauma ir pan.).

Skaitymo sutrikimas dažniausiai pastebimas vaikui pradėjus lankyti mokyklą.

KADA IR KAIP JIS PASIREIŠKIA?

Kiekvieno vaiko gebėjimai išmolti skaityti yra labai skirtingi. Skaitymo sunkumai išryškėja jau pirmajame etape, supažindinant su raidėmis - dažniausiai tokie vaikai blogai įvardina ir ilgai neįsimena pavienių raidžių. Tam įtakos gali turėti atminties sutrikimai.

Vaikui sunku sukonzentruoti dėmesį į spausdintus ženklus ir kontroliuoti akių judesius juos sekant. Jis turi sunkumų atpažindamas garsus, susijusius su raide, suprasdamas žodžius ir gramatiką. Skaitymo įgūdžiai sunkiai automatizuojasi (įsitvirtina).

Skaitymo klaidos yra specifinės, pasikartojančios.

Šie vaikai blogiau orientuojasi erdvėje, laike, ilgai painioja kairę-dešinę puses, sunkiau nustato kryptį. Nepakankamai tiksliai suvokia dydį, formą, painioja aritmetinius ženklus, jiems sunku išlaikyti seką (neįsimena mėnesių pavadinimų, savaitės dienų, metų laikų eiliškumo, nenuosekliai atlieka ilgesnes užduotis ir pan.).

KOKIE POŽYMIAI?

Vaikas ilgai negali susidaryti tikslaus garso ir raidės apibendrinto vaizdinio. Jis spėlioja, painioja panašias raides. Ilgą laiką skaito paraidžiui (tiesiog vardina atskiras žodžio raides) arba ryškiai skiemenuoja. Dažnai kartoja skiemenis ir žodžius.

*d-g? b-d?
p-n-m? ie-ei?
o-a? u-n?*

Skaito nesklaidžiai, su pertrūkiais, lėtai (arba labai greitai), dvejoja prieš perskaitydamas žodį ar skiemenį. Žodžiuose praleidžia, prideda, pakeičia raides ir skiemenis, sukeičia raides vietomis. Keičia žodžių galūnes, spėja žodžio pradžią (pvz., metai → matai, lapė → lapas, darė → barė), kartais -nesuprantamai iškraipo žodžius.

Gali praleisti skaitomus žodžius, pamesti eilutę, nepaiso žodžio ir sakinio ribų, skyrybos ženklų, monotoniškai skaito. Skaitomą vietą veda pirštu.

Svarbus požymis – nepakankamas perskaityto teksto supratimas.

Dažnai stebimi skaitomo teksto supratimo sunkumai. Vaikas nesupranta tikslios perskaitytų žodžių, žodžių junginių, sakinių prasmės. Skaitydamas negeba pasinaudoti tekstinėmis užuominomis, sunkiai supranta pagrindinę mintį. Yra vaikų, kurie puikiai, be klaidų skaito, tačiau negeba atsakyti į teksto klausimus, nesuvokia pagrindinės teksto minties, negali atpasakoti.

Skaitydami šie vaikai greitai pavargsta, žymiai lėčiau priima informaciją. Jie dažnai atsisako, nenori, nemėgsta skaityti.

KĄ DARYTI?

Nieko nekaltinkite! Jūsų vaikas – ne tinginys.

Svarbu žinoti, kad etapą **garsas – raidė** su vaiku, turinčiu skaitymo sunkumų, reikia eiti neskubant, atkakliai ir nuosekliai mokantis.

*Nekaltinti.
Nespausti.
Paaiškinti.
Padėti!*

Pirmiausia - vaikas turi mokėti taisyklingai išstarti garsą ir teisingai parodyti jį atitinkančią raidę. Jungti garsus ir juos atitinkančias raides – jau antras etapas. Raidžių spalvinimas, kirpimas, apvedžiojimas, aplikacijų darymas, lipdymas, lankstymas iš vielutės, „rašymas“ ant delno/nugaros ar smėlyje, užrašų

pastebėjimas aplinkoje ir pan. – yra daugybė būdų, padedančių geriau atpažinti, išmokti ir įsiminti raides.

Svarbu suprasti, kad šiems vaikams išmokti skaityti, o vėliau - skaityti tekstus ir knygas reikalingas ilgesnis laikas, skaitymo procesas užtrunka.

Todėl pastebėkite, nuoširdžiai pasidžiaukite ir pagirkite vaiką net už mažiausius jo pasiekimus. Nekritikuokite, o padėkite! Svarbiausia, kad jis neprarastų tikėjimo savimi ir noro mokytis.

KAIP PADĖTI?

Kasdien skirkite
laiko skaitymui.

- Skaitykite kasdien po 15-20 min., kartu, garsiai, skirtingomis intonacijomis – parodykite vaikui, kad skaitymas yra maloni pramoga. Tuo metu stenkitės pašalinti bet kokius garsinius dirgiklius (TV, telefonas, muzikinis grotuvas).
- Garsiai skaitykite tekstą, vaikui atidengdami tik nedidelę jo dalį (skiemėnį, žodį), kurį jis gali iškart perskaityti (skaitymas pro „langelį“).
- Garsiai skaitykite tekstą, leisdami vaikui perskaityti tik nesudėtingus to teksto žodžius, sakinius. Palaipsniui vaikas skaito vis daugiau, jūs – vis mažiau (skaitymas keičiantis).
- Skaitykite garsiai kartu su vaiku. Skaitomą eilutę galima vesti pirštu, liniuote, popieriaus juoste. Pradžioje prisitaikykite prie vaiko tempo, vėliau tempą keiskite. Skaitykite išraiškingai. Vaikas pamažu prisitaikys prie jūsų intonacijos, tempo, išmoks neskiemenuoti žodžių ir nebegirdės savo „blogo“ skaitymo (skaitymas duetu).
- Įrašykite tekstą į diktofoną. Vaikas savarankiškai skaitys, girdėdamas tekstą per ausines („skaitau – girdžiu“).
- Aptarkite nupieštas iliustracijas, susiekite jas su tekstu. Paprašykite vaiko įsivaizduoti skaitomą tekstą, pasakyti sau tai, ką jis mato („kinas galvoje“).
- Vaikui savarankiškai skaitant tekstą, padėkite perskaityti sudėtingesnės struktūros žodžius, pataisykite neteisingai perskaitytą žodį. Paaiškinkite naujų ar vaikui nežinomų žodžių reikšmes, padėkite suprasti sudėtingesnio sakinio mintį. Perskaičius tekstą, būtinai jį aptarkite – taip sužinosite, kaip vaikas jį suprato.
- Sudarykite galimybę klausytis audio knygų, kartu jas aptarkite.
- Motyvuokite vaiką leisdami pasirinkti skaityti jam įdomią knygą.

Stipriosios pusės:
menas, sportas,
architektūra,
muzika, teatras.

- Žinokite, kad jūsų vaikas puikiai gali atsiskleisti kitose srityse. Padėkite jam atrasti mėgiamą veiklą. Tikėkite juo!

EGZAMINAI – KĄ ŽINOTI?

Vaiko mokymosi sunkumai turi būti įvertinti PPT.

Jam nustatytas skaitymo sutrikimas.

Dėl skaitymo sutrikimo pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų užduočių laikas pratęsiamas 25 procentais nustatyto laiko.

Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą ir brandos egzaminą leidžiama organizuoti atskiroje patalpoje, o raštu pateiktos užduotys gali būti vykdytojo perskaitomos.

PPT paruošia mokiniui pažymą dėl pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ar brandos egzaminų pritaikymo.